

XIV

2

ДРАМСКА БАШТИНА

Култ
насл
Срби

Драгомир Брзак

МИКА ПРАКТИКАНТ

МУЗЕЈ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ СРБИЈЕ

МУЗЕЈ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ СРБИЈЕ

Библиотека
ДРАМСКА БАШТИНА

Коло 14, књига 2

ISBN 978-86-80629-72-8

Издавач
Музеј позоришне уметности Србије
Институција од националног значаја
11000 Београд, Господар Јевремова 19

Главни и одговорни уредник
Момчило Ковачевић, директор

Уредник едиције
Олџа Марковић

Приредио
Александар Пејчић

Лектура и коректура
Олџа Марковић

Припрема за штампу
Свејџозар Сџанкић

Штампа: Службени гласник, Београд

Тираж: 300 примерака

Штампање завршено: септембра 2014.

МИКА ПРАКТИКАНТ

Шала у једном чину

по туђој теми написао
Драгомир Брзак

приредио:
Александар Пејчић

Београд 2014.

Драгомир Брзак

Глава I.

Канцеларија Першота.

Першот

Моји драгољубиви, на коме је време књиже и како ће бити
ра. Њима још, канцеларија.

Како! Свака доброту и што је толико. Ово се мисли
всјак широким и парадним. Питај, испит итд.
на дукама дају и под шатером на свестрано,
но и мало са тридесетом на првом месту.
То ми, канцеларија, чека се јави, још једном Першот,
ту јавном канцеларија. Словои су врло про,
дешавили. Јавном ка, да, врло профитат.
ми! Само - ишту и само јури рогово - ко
козијоме Першоту каже у шта се
тај је јавном про вршења седиња!
Хеј, Боже! - какви ми ми муди има на
Моје свету. Ето и др овај канцеларија, овај
државном Першоту. Када се толико
штога ми, Боже, као како дешави,
имам сећам како мислим на млеко!
То ми је, Боже, мислио, што ми је судба,
но; што би са три првом канцеларија

Мисли

Факсимил странице рукописа Мика Ђиракићанић

67 ПРЕДСТАВА

У ПРЕТПЛАТИ 49

ДВА НОВА КОМАДА

У Београду, у уторак, 29 марта 1883.

ЉУБАВНО ПИСМО

Шалва игра у једном чину, од Елије Тревксалфа. — Редактор Јовановић.

ЛИЦА

Васа Видић, лекар	Половић	Лазо Дражић, адвокат	Јовановић . . . . .
Мараја, његова жена	Грусица	Софија, његова жена	Пеловићка . . . . .
Евџе, његова сестра	Ђуришићка	Јован Видићев слуга	Ђорђевић . . . . .
Милан, Рачић дубавица	Павловић		

Догађа се у Новом Саду код Видића.

НИЈЕ СВЕ ЗЛАТО ШТО СЕ СИЈА

Шалва игра у једном чину, с комедије, написао К. Костић. — Редактор Јовановић.

ЛИЦА

Милан Арсић, трговинац	Донатовић . . . . .
Половићка, удовица	Гадзиловићка . . . . .
Славка, његова жена	Бранковићка . . . . .
Јованче Стојанов	Ђорђевић . . . . .
Николаица	Др. Јовановић . . . . .

Догађа се у Београду. Време славинско.

МИКА ПРАКТИКАНТ

Шалва у једном чину, по туђој теми написао Драговић Браќа. — Редактор Јовановић.

ЛИЦА

Господин Милак, начелник	Станковић . . . . .
Јелена, његова жена	Нистринова . . . . .
Јован Петров, јамик посредник	Рајковић . . . . .
Мила практикант	Јовановић . . . . .
Катажа, собарница Милакића	Ђуришићка . . . . .

Догађа се у Београду

НОВОСТРАНИ ОРКЕСТАР

1. Српски марш од Антона Рема.
2. Југославенски марш од Халдаса.
3. Кадржа од српских војска, од Чехија.

ПОЧЕТАК У 7 1/2 ЧАСОВА.

Handwritten notes and numbers in the bottom left corner, including '1883', '29', and '49'.

САДРЖАЈ

О издању Брзакових драма	8
Уводне напомене	9
<i>Мика йраќийиканй</i>	12
Критичке напомене	56
Посебне напомене	56
Извори	60
Попис илустрација	61
Речник	62

О ИЗДАЊУ БРЗАКОВИХ ДРАМА

Пред читаоцима је критичко издање драма Драгомира Брзака које до сад нису штампане. Једино је комедија *Мика ђрактѝиканѝ* објављена у периодичном издању Трговачке штампарије у едицији *Библиоѝеке за ѓрош* 1884. Међутим, сачувана је само прва и четврта свеска.

С обзиром на уређивачки концепт едиције *Драмска башѝина*, у издање није укључена Брзакова и Веселиновићева комедија *Ђидо*, као ни *Ивкова слава* коју је драматизовао са Стеваном Сремцем. У прошлом колу *Драмске башѝине* Станиша Војновић приредио је текст *Ивкове славе*, док је комедија *Ђидо* након 1908. године (Српска књижевна задруга) имала више различитих издања.

Драме су распоређене у пет књига по устаљеном уређивачком концепту *Драмске башѝине* и разврстане према времену настанка.

Као основни текст за приређивање узети су сачувани рукописи похрањени у Архиву Народног позоришта и у фонду Рукописног одељења Матице српске.

Нажалост, нису сачувани ни плакати, изузев представе *Мика ђрактѝиканѝ*.

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Међу сачуваним рукописима Драгомира Брзака нема других редакција (више извора текста). С обзиром на мање текстолошке захвате, ради се о варијантама, а не редакцијама како их класификује текстологија. У варијанте не улазе ортографске разлике (граматичке, лексичке особености) осим уколико значајније не утичу на смисао. Такође не улазе, додуше ретке, грешке у писању кад је након прецртане речи, слова, дописан правилан облик. Већи број интервенција у комедијама *Мило за драго* и *Олуја* граничи се с редакцијом текста, нарочито у погледу прецртавања, тзв. штриховања редитеља и аутора. Међутим, те интервенције усмерене су превасходно на сажимање радње и битније не утичу на смисао и тумачење, али могу бити корисне за испитивање генезе дела о чему ће бити речи у студији о Брзаковим драмама. Варијанте су обележене бројем код промењене речи, синтагме, реченице или изостављене реченице и пописане у фуснотама ради прегледности, лакшег, бржег увида у захвате измена. При томе читалац може пажњу усмерити само на основни текст без упоређивања варијанти.

У речницима су забележене архаичне и мање познате речи, као и страни изрази и преводи с француског, немачког и латинског језика.

У преношењу различитих интервенција у аутографима коришћени су следећи текстолошки знаци:

[ ], угласта заграда за прецртана слова, речи, синтагме, реченице или стихове.

Кад је реч, синтагма или реченица замењена другим обликом, у фусноти је дат пређашњи облик у угластој загради без приређивачке напомене и без угласте заграде у основном тексту. Само је у посебним случајевима дат испред заграде минимални контекст.

Уколико је реч прецртана и није замењена другом или је дошло до преобликовања речи или реченице испред заграде стоји напомена *прецртано*, а у основном тексту наводи се угласта заграда.

Уколико је већи део текста прецртан, а није утврђено да је реч о ауторској интервенцији, прецртан текст је задржан у основном и стављен у угласту заграду, а у фусноти је приређивачки коментар: *Штириховано*. То су случајеви с комедијама *Мило за драго* и *Мика йрактишканйй*. Уколико је доследно једна реч замењена другом, само се у фусноти наводи први случај уз приређивачев коментар: *Такође и у другим репликама*.

У случајевима кад је дошло до промене облика речи додавањем суфикса, у загради је само суфикс, нпр. јурну[ше]

< >, допуна приређивача, уметак приређивача у ауторов текст.

/ /, косим цртама, у овом случају, обележен је уметнут текст (ауторова интервенција).

[ ]. поништено прецртавање.

[xxx], овим се обележава прецртана непрочитана реч, синтагма или реченица.

Приређивачке напомене дате су курсивом. Овде се укључују и скраћенице/сигле за издање Трговачке штампарije (ТШ).

Текстолошки коментари (општи и посебни), извори текстова, речник, попис фотографија, факсимили рукописа и писмо Драгомира Брзака доносе се у апарату издања на крају. Такође уз сваку драму дати су посебни коментари, као и уводне напомене са текстолошким знацима.

МИКА ПРАКТИКАНТ

Шала у једном чину¹

по туђој теми написао Драгомир Брзак²

ЛИЦА

Господин Милић, начелник

Јелена, његова жена

Јован Перић, јавни посредник

Мика, практикант

Катица, собарица код г. Милића

Догађа се у Београду.

---

¹ Прецртано. [Шаллива игра из београдског живота] Поднаслов задржан у издању Трговачке штампарије (ТШ).

² *Изосијављено у издању ТШ.*

Појава I

Канцеларија Перићева.

Перић

Сам. Седи за столом на коме је њуно књижа и њисаћеџ њрибора. Посића једну харџију њеском.

Тако! Хвала Богу, и то је готово³. Овде се може већ штогод и зарадити. (*Чиџа.*) „Шест стотина дуката дају се под интерес на непокретно имање са прибелешком на првом месту. Ко их потребује нека се јави г. Јовану Перићу јавном посреднику. Услови су врло пробитачни“. (*Говори.*) Да, да, врло пробитачни! Само – међу нама буди речено – ко познатоме њир Ђорђу падне у шаке, тај је јадник пре времена свршио! Хеј, Боже, каквих ли ти људи има на овоме свету. Ето, нпр. овај наивни, овај безазлени њир Ђорђе. Кад га погледиш, изгледа ти, Боже, као какво детенце, чисто осећаш како мирише на млеко! То ти је, Боже, питомо, то ти је љубазно; чисто би га при првом састанку загрлио и пољубио. Толико финоће не би могао наћи ни у највећег европског дипломате или каквог јеврејског⁴ трговца. А кад те једном дочепа у своје канце, кад будеш сасвим његов, онда ни кроз највеће увеличавајуће стакло не можеш видети у њега ни искрице поштења и милосрђа. Продаће ти и мачку из куће, само да његово не пропадне! И тада⁵ дође милион некаквих кукњава и жалба⁶. Те не знам реквизиција, те данак, те државни зајам, те грдна скупоћа, те велики трошкови; а овамо живи у кући као најгори жебрак. Али нека их, ваљада неће ни њихово довека трајати! (*Преврће свој њроџокол на стољу.*) Но, ја се баш не могу потужити на моју

³ [И то је готово.] ТШ

⁴ [чивутског] ТШ

⁵ [онда] ТШ

⁶ [молби] ТШ

радњу. Додуше, ствар је у Београду још нова, али тек иде помало. Да хоће још и полиција да ми буде на руци, још би и боље било. Нпр. све слушкиње и слуге који немају службе, треба одмах мени да се пријаве, да их ја запишем, па ако коме устреба слуга или слушкиња, да их тамо упућујем. На тај начин би било мање ових⁷ којекаквих скитница без занимања, не би се толико крало, а и ја бих од свакога по 1 динар за упис заслужио. [И тако, кад би полиција ухватила кога у скитњи и без занимања, прво би мене упитала да ли се је тај и тај уписао код мене за службу; па ако јесте, онда се бар зна, да хоће да ради, само нема места, а ако није, у бувару с њим, јер тај дотични онда нема изговора да би хтео да служи, а нема места, јер није код мене уписан!]⁸ ... Посао врло прост, без икаквих комбинација, а међутим, један леп и поштен извор за зараду. (*Чииа.*) [„Лепа, меблирана соба за самца у *Сиа-совској улици* бр. 15“. (*Говори.*) Аха! То је код оне младе гараве удовице. Знаш! Знаш! (*Чииа*)]⁹ „Нов флил–клавир, 8 октава од дворског фабриканта Цицуле из Беча. Продаје се због селидбе“. (*Говори.*) Стара дромбуља за држање прљавог рубља. Видео сам. (*Чииа.*) „Тражи¹⁰ се Ђирица¹¹ ... Собарица¹²... Дадиља за једно мушко дете код трговца г. Николе. Може одмах ступити“. (*Говори.*) Лепо, лепо г. Никола! Још се није нико јавио. Истина, јуче је долазила једна, али стара и ружна, није за вас .... (*Чииа.*) Каруце на продају ... Земљиште¹³ код Видин-капије ... Башта на Топчидерском друму ..... Гувернанта говори француски, немачки и руски, свира у клавир ... Стари мебл у улици *Два бела голуба* бр. 19... []¹⁴ ...

⁷ Изостављено у издању ТШ.

⁸ Штриховано. Сачувано у издању ТШ.

⁹ Штриховано. Сачувано у издању ТШ.

¹⁰ [прима се] ТШ

¹¹ [камер-дихе]

¹² [Штумадла]

¹³ [плац] ТШ.

¹⁴ Прецртано.. [Бузепе Чевоне скулторо .... Ein haus zu vermiten] Сачувано у издању ТШ.

Изгубљено мало бело псето. Ваби се „Стела“ ... (*Говори.*) Све којешта! Познате ствари. Нема ничега пикантног! Па наравно, ово није ни место за так’е ствари. (*Ой̄вара фиоку од ас̄иала и вади једну књӣгу.*) [Али ово! Ехе-е! Чисто не смем ни да помислим шта све у овој књизи има.]¹⁵ Овде се код мене ујдури-савају најпикантније ствари, а то све иде, знате, онако случајно. Гђа Н. Н. сврати код мене да пита има ли каква добра куварица за њу. Ја отворим ево овако ову књижицу (*Ой̄вори књӣгу.*)¹⁶ и прочитам (*Чӣӣа.*): „У понедељак у 5 сахата поподне на првој клупи код гробља.“ (*Говори.*) И свршена ствар. Госпођа отиде, а на столу остане једно „Бог чува Србију“. Или г. Н. дође да тражи кочијаша, ја му прочитам (*Чӣӣа.*): „У среду око 10 сахата пре подне на Калимејдану¹⁷ на савској страни.“ (*Говори.*) И моја рука пуна динара! А што не бих! Та ја ... (*Неко куца на врай̄има.*). Аха, ето опет посла. (*Зай̄вара књӣгу у ас̄иал. Ой̄ей̄ куцање.*) / Слободно! /¹⁸

---

15 *Ш̄ӣриховано. Сачувано у издању ТШ.*

16 [Отвара књӣгу] ТШ

17 [Калимејдану] ТШ

18 *Умейнушо.*

 Појава II¹⁹

Катица, Перић.

Катица

Добар дан, г. Јово!

Перић

А! Добар дан, госпођице! Како је, шта радите?

Катица

Благодарим, свакојако. А и како може да иде једној сиротој девојци, која свој посао гледа.

Перић

Наравно, наравно, госпођице²⁰. Сирота, али притом врло лепа!

Катица

Лепа, лепа! Ви ми увек то говорите, г. Јово, а ја од тога баш ништа немам.

Перић

Ко зна, госпођице. Та ваљада ће се и вама јавити кадгод каква срећница.

Катица

Тешко, г. Јово. Данашњи је свет врло опак. Кад вас когод види, у први мах сијасет обећања, а после ништа од свега тога. [Прво дође љубав. После верност, обећање. Па онда избегавање, 'лад-

---

¹⁹ [појава друга] ТШ

²⁰ [Наравно, наравно, г-ђица, сирота, али при том врло лепа!] ТШ

ноћа и много којечега. Кад питате за узрок, он вам увек овако одговара: „Ја бих био најсретнији кад бих вас узео, ја вас волем, обожавам али“ ... А чим дође ово проклето „али“, онда је цела ствар пропала. Ви ваљда то и сами знате?²¹ Што год је човек искренији и бољи, то је све горе. Ако је лаковеран и искрен, кажу, попустљив је, лакомислен, неваља. Ако је обазрив и пажљив, кажу горд је, набусит, опет не ваља! Е, па угодите ви свету, ако можете.

Перић

Ви имате унеколико право, госпођице. Али тако млада, па лепа и опет несретна ... То не разумем.

Катица

Па ман'те се, г. Јово. [Што год је женска лепша, то је све горе за њу, наравно ако је притом још сирота и поштена, као при богу ја.]²² Ето, видите, шта је онај несретник Пера²³ учинио са мном. Варкао ме неколико месеци, па је сад отишао негде у неврат. (Плаче.)

Перић

Шта? Зар је Пера изишао од г. Милића?

Катица

Дабогме. Изишао несретник. Оставио тако добро место а и мене грдно преварио.

Перић

Е, молим вас, шта ми рекосте. О! О! А мени се толико пута хвалио како је задовољан, како је сретан, и захваљивао ми је по сто пута што сам га код г. Милића наместио.

---

²¹ *Шириховано.*

²² *Шириховано*

²³ [Тоша] *Такође и у другим рејликама.*

Катица

Све вас је лагао, г. Јово. Да. Да. Лагао! То је врло хрђав човек. Прави несретник. Боље би било да је врат ск'рао, но што је дошао у кућу моје госпође. (*Плаче.*)

Перић.

Е сад шта ћете на то рећи! Међер не треба човек за никог да се заузима!

Катица

Богме и не треба. Особито ви. Пош'љете ма каквог битангу у кућу, па после ми имамо муке и кубуре с њиме. Ви би требало мало боље на то да пазите, г. Јово.

Перић

А ко ће их знати кад код мене долазе и куси и репати. Дође битанга из бела света, нити сам га кадгод видео нити чуо за њ.

Катица

Знам, знам, г. Јово. Али бар по изгледу можете судити какав је који. Особито треба да пазите на такве куће као што је наша. Ви од наше куће имате лепу зараду преко године, па бар ту будите пријатељ.

Перић

Имате право, госпођице Катице, имате право! Ја вам благодарим на савету. Од сад ћу бити пажљивији, а особито кад помислим да сте још и ви у кући па ....

Катица

(*Упада у реч.*)

Молим, молим [(*Равнодушно.*) Није нужно, мени је баш свеједно. Ја за мене и не говорим, јер ја сам сита тих ваших питомаца.]²⁴

²⁴ *Штириховано.*

Мени је највише за моју милостиву госпођу стало, јер се она сваки дан по 20 пута наједи, а мени је онда тако жао, тако криво, да бих свисла од плача. [О, моја је милостива тако добра, као добар дан]²⁵ Она ме држи као своју рођену ћерку, а не као собарицу, па ће се и за моју срећу постарати. Истина, и она има својих погрешака због којих се мој господин ужасно љути, па још је на њу страшно и љубоморан. [Ипр. мој се господар горопадно једи кад она мете онај њен бинокл на очи кроз који врло радо гледа на младе господаре, па онда кад се дуго разговара са овим и са оним итд.]²⁶ Али је при свем том она врло добра и красна госпођа. Ви је ваљада још не познајете?

Перић

О, напротив, врло добро! Она је код мене уписана у једну књижицу коју у асталу под кључем држим.

Катица

Сигурно су ту уписане ваше најбоље муштерије?

Перић

Па наравно. Моје најбоље, најлепше, најмлађе и најмилије муштерије!

Катица

Идите, г. Јово, баш сте ви враг. С вама би могао човек ћертати читав дан.

Перић

Верујем пре једно 25 година. Али сад сам већ остарео. Педесет су на леђима.

---

²⁵ *Шириховано.*

²⁶ *Шириховано.*

Катица

Не бих рекла. Баш не изгледате тако стари.

Перић

(Искашљује се и намешта рукама косу.)

О, благодарим, благодарим! А чему могу приписати ту срећу да сте ме данас посетили?

Катица

(Тргне се. Зачуђено.)

Е, глед'те, молим вас! Ја забрбљала овде а ни на крај памети да сам дошла к вама веома важним послом! Баш сам ћурка.

Перић

О, молим, молим! А чиме могу служити?

Катица

Дакле, ви већ знате да је онај несретник, онај вуцибатина Пера отишао од нас. Оставио нас је у невреме. Нити је што јавио, нити смо ми мислили да ће он отићи, већ га је уједан пут нестало.

Перић

Знам, знам већ. То није било лепо од њега.

Катица

Ни најмање лепо. Сад ме је милостива послала да вам кажем да нам другог ћирицу набавите, али тај мора у свему бољи бити него онај несретник Пера. Он пре свега мора знати фризирати милостиву госпођу. Он ће послуживати кад гости дођу, носиће јело, пратиће милостиву у шетњу и више ништа нема да ради. Само молим вас да буде бољи од Пере.

Перић

Разумем већ. На пример, он не сме да вас остави као Пера, а поред тога треба да је леп и млад. Је л' те?

Катица

Ја ништа не говорим. Ви већ сами знате. [Само бих то хтела да вам кажем, да се нисам ни ја на Бога камењем бацала. Ја морам да се бринем за моје старе дане. Сад је прилика.]²⁷ Дакле, молим вас да ми будете на руши.

Перић

Ослоните се сасвим на мене, госпођице. Ви ћете бити сасвим задовољни. (*Зайисује у књиџу.*) Ђирица за госпођу Милићку који мора знати и фризирати. Млад, леп ...

Катица

Идите, г. Јово! Па зар и то морате да запишете?

Перић

Па, наравно. Нека је све на свом месту. Којекакве старе оклепанише нећу ни да вам шаљем.

Катица

Имате право. Стар човек није за тај посао. Знам да и милостивој госпођи не би годило.

Перић

Е, па вид'те да се мора назначити. (*Пише.*) Леп, млад, нежењен ...

Катица

Врло добро! Врло добро! То смо и заборавили да кажемо.

Перић

Али нисам ја.

Катица

Знате шта, г. Јово? Ја бих вам још нешто казала, али немојте да се љутите.

---

²⁷ *Штириховано.*

Перић

Боже сачувај, госпођице!

Катица

(Стиидљиво.)

Ја, ја, знате, ја би' се ...

Перић

... радо удала! Је л' те? Хе-хе-хе!

Катица

(Стиидљиво.)

Јесте, јесте, г. Јово! Па на послетку тај не мора да буде ћирица. Нек је иначе поштен човек. Нек има коју парицу или какав пристојан занат, ја бих радо пошла за њ. Јер, право да вам кажем, већ ми се досадио овај живот вечито по туђим кућама. О, ја бих умела да живим у својој сопственој кућици, да будем вредна домаћица и...

Перић

(Додаје.)

Добра мати!

Катица

(Стиидљиво.)

Баш сте ви враг, г. Јово!

Перић

Но, но, па не морате се ви зато љутити. Дакле, ако се каква прилика за вас јави, ја ћу вам одмах упутити дотичан субјект, па ма то не био ћирица и фризер.

Катица

Тако, тако! Молим вас будите ми на руци.

Перић

Не водите бригу. Ви ћете видети да и ја имам укуса.

Катица

О, о томе и не сумњам. А сад збогом, г. Јово.

Перић

Збогом! Збогом, госпођице Катица!
(*Пра̄ӣи је до вра̄ӣа.*)

Катица

(*Изађе, ња њромоли главу кроз вра̄ӣа.*)
Само нек је млад и леп. Збогом г. Јово!
(*Оде.*)

Појава III

Перић

Сам. *Подражава глас Катићин.*

„Нек је млад и леп! ’Оћу да се удам!“ То сам већ сто пута чуо. Као да ја све те младе и лепе у џепу носим. Ђаво нек ме однесе са овак’им послом. Старога нико неће ни џипеле да му чисти. „Нек је млад и леп!“ Сад ће доћи! Да смо у каквом позоришту где лутке на дроту играју, ја бих само повукао за жицу, ухватио бих лутку за врат, па бих повикао госпођици Катици: „Ево вам и младог и лепог!“ Али овако, чекаћете мало, лепа госпођице собарице²⁸! Ако се когод јави, на част вам га, ја га нећу узети! А ако се не јави, то је ваша судбина крива! (*Гледа на џејни сахат*.) Охо! Већ 10 сахата, а ја треба да сам у 10^{1/2} на Врачару да проценимо плацево оног Енглеза. Задржа ме ова госпођица собарица са њеним заветањем. Сад, Јово, ’ајд одмах на посао! (*Сирема њо асјалу. Зайивара књиџе и склања харџије.*) Тако! Сад је све у реду. Хо, да имам моја кола, сео бих на меко седиште, па бих само викнуо: „Београдска улица бр. 24!“ Али овако ћемо са Терзија на врх Врачара пер педес апостолорум. (*Узима шешир и шџај и њолази. Кад дође до враџа, чује се неко с њоља.*) Ко је опет сад ово! Баш ми не даду мира! (*Ојетџ чује куцање јаче но њре.*) Но, но! Овоме баш није до чекања. (*Куцање још јаче.*) Та, до врага! Улазите!

---

²⁸ [штумадло] Такође и у следећим репликама.

Појава IV

Мика *пракџиканџи*, Перић.

Улази Мика *пракџиканџи* и *зледа* свуда унаоколо сасвим *достџојансџивено*.

Мика

(*Достџојансџивено*.)
Сервус!

Перић

(*За себе*.)
Каква ли је ово будала! (*Гласно*.) Добар дан! Шта желите?

Мика

(*Гледа га презриво*.)
Је ли ово посреднички биро г. Јована Перића?

Перић

(*Несџирџљиво*.)
Јесте. Јесте, господине! Ја сам главом Јован Перић.

Мика

(*Клања се џрациозно*.)
Salut, monsieur! Au plaisir de vous voir!²⁹ Радујем се, што вам се могу презентирати и вас поздравити. Одмах ћу вам казати с киме имате част говорити. Само морам да почнем мало издаље. Vous permettez n'est pas?³⁰ Пре тога ћу наравно да седнем. (*Седа на сџолицу*.) Тако! Parlez vous français?

²⁹ *Изнад, начин чџијања/изговора.* [Салиј месије е плезир де ву воар]

³⁰ *Изнад, начин чџијања/изговора.* [Ву пермете не спа]

Перић

(Несџрџљиво и љуџиџио.)

Та ман'те ме до врага са тим вашим будалаштинама. Ја сам у послу. Не знам ништа. Говорите брзо шта хоћете.

Мика

Штета. Штета! Ја сад учим француски, па сам хтео овом приликом да се мало практикујем и да с вама конверзирам. Узео сам систем Олендарфов. Тај је понајбољи, јер у исто доба вежба се и у немачком језику. Из Ана учим апликације. Али, видите, мој драги господине, имам да вам напоменем једну доиста куриозну ствар, односно француске граматике г. Аренове, јер ...

Перић

(Љуџиџио.)

Јесте ли ви дошли код мене послом или да се препиремо о разним француским граматикама и методама? Ако сте рад овога последњег дошли, онда ме изволите посетити код моје куће *Абаџиска улица* бр. 8. А сад ми дозволите да идем мојим послом, јер су моји часови скупи.

Мика

Ви сте луди, мој драги господине! Забележите колико сте издангубили и поднесите ми рачун. Платићу вам поштено.

Перић

Мени није до плаћања, но на мене чекају. Дакле свршавајте брзо шта имате и рад чега сте дошли.

Мика

Само полако, иначе ћу се збунити. Дакле, кад вам је баш тако пресирано, ја ћу у име бога отпочети. Родио сам се у Крагујевцу ...

Перић

(Прекида га.)

Али, молим вас, шта ме се то тиче где сте се ви родили?!

Мика

О, много, врло много! Јер то утиче на саму ствар. Дакле родио сам се у Крагујевцу године 1855. од сиромашних родитеља, који наскоро после мога рођења, умреше, и то прво моја мати, па после отац, тако да их ја честито нисам ни запамтио ...

Перић

(Несврљиво.)

Молим вас, господине, за једно питање?

Мика

Ist gefellig!

Перић

Држите ли ви мене за будалу?

Мика

Oh pardon, mon cher! Да сте ви будала, ви би били у лудници, а не овде у Аускунфт – бироу! ... Дакле ја остадо' сам саморан у Крагујевцу а имађах само 5 година. Нађоше се неки добри људи који ме доведоше 'амо у Београд, јединоме брату мога покојнога оца, моме стрицу, староме, цандрљивоме терзији и златовесцу, који је био тврдица, немилосрдан, особењак и нежењен, и он ме узе код себе на занат. Можете мислити шта сам ја све претрпети морао код мога стрица ...

[Перић

Мислите ли ви да се то мене што год тиче, шта сте ви све претрпели?

Мика

Ја мислим, јер је моја историја исувише интересантна. Бар когод ју је до данас слушао, сваки се заплакао. Немојте се, господине. градити силом особењак кад нисте особењак.

Перић

(За себе.)

Ох, Боже, Боже! Ала сам ја награисао!]³¹

Мика

Дакле, пуних 9 година ја сам се мучио и злопатио [код мога до зла бога рђавог стрица. Колико сам ноћи у неспавању провео, колико сам зима го и босоног дочекивао и испраћао, колико сам вечери гладан у издрпану постељу легао, то само ја знам.]³² Клео сам онај час кад сам света угледао, проклињао сам људе, хулио на Бога ...

Перић

(Прекида га.)

На ствар! На ствар!

Мика

Ја ћу се још и наљутити, господине, ако ме ви станете непрестано прекидати. Нећу никад ни свршити, јер ми ви не дате до речи доћи.

Перић

(Љућинио баца шћай и шешир и седа за асћал.)

Е, сад извол'те бенетати до ујутру, ја ћу ићи сутра на Врачар. Видићемо коме ће се пре досадити, или вама говорити или мени слушати. *(Прекрсти руке и завали се у сћолицу.)* Дакле, хулили сте на Бога ...

³¹ *Шириховано.*

³² *Шириховано.*

Мика

Да, хулио сам на Бога, јер сам био још исувише млад, па нисам могао да видим ништа даље од носа. Еле, како му драго, да вас не бих мучио и даље мојим приповедањем, казаћу вам само то да сам после дугих и несретних 9 година најзад постао терзијским калфом са годишњим ајлуком од 150 гроша. Замислите само 100 и 50 гроша ајлука годишње ...

Перић

(Радосно.)

Но, хвала Богу, кад већ једном дођосте на саму ствар! Дакле хоћете место? *(Преврће листове од књиџе.)* Терзијски калфа ... Терзијски калфа ... Терзијски ...

Мика

(Насијавља.)

Али мени се не допаде ни најмање мој нови положај.

Перић

(Уилашено.)

Шта, наопако!

Мика

(Насијавља.)

И ја се реших да оставим иглу и ужију; јер, молим вас, шити и бости очи од ране зоре па до неко доба ноћи, није баш тако пријатна ствар, а особито још за 150 гроша годишњег ајлука. Што сам намислио, то сам и учинио. Једнога лепога дана оставим ја мога цандрљивога стрица, коме није то ни најмање пријатно било, и јурнем у овај широки бели свет. [Млад, измучен, јадан и жалостан са врло мало искуства, али са много патње у прсима изађем на улицу, не знајући ни сам где ћу и куда ћу, само да сам даље од мога дражеснога стрица.]³³ Али ме срећа не остави. Баш

---

³³ *Штириховано.*

у суседству мога стрица живљаху неки младићи. Не знађах ни шта су ни ко су, само знађах да су весели до миле воље, јер сам више пута чуо из њихових соба веселу грају и свирку, и то ми је било доста. Дакле, 'ајд управо к њима. [Нисам имао кад да правим вазда комбинација, јер ће ускоро и сунце заћи, а на Калемејданским клупама врло су рђави квартири.]³⁴ Уђем у авлију. Башта као у рају, а сунце на заходу позлатило врхове од дрвећа, па Боже, трепери у хиљаду боја као оне углађене стаклене свећице на полијелејима у великој цркви. Просто дивота! Ја, зинуо од чуда, па ни да макнем с места.

Перић

(Зева.)

Мика

Ви сигурно патите од стомака?

Перић

Да. Да. Од стомака.

Мика

Е, онда бих вам саветовао, да свако јутро наштесрца попијете по једну чашицу *Mixtum compositum* са мало *tinctura hinini*, врло ће вам добро чинити ... (*Насџавља.*) Дакле, ја зинуо од чуда, па ни да макнем с места. Морао сам у онај мах врло глупо изгледати...

[Перић.]

Ах, то, не верујем.

Мика

Богами, треба да ми верујете, јер ја донде и не знађах шта је то свет и друштво. Био сам онаки, каквог ме је мати природа ство-

---

³⁴ *Ширховано.*

рила. Пуки простак и ништа више.]³⁵ Али да видите како се упрепастих³⁶ кад чух сасвим близу мене један глас, који ме покварено српски упита: „А ста ви тразис овде?“ Тргох се, па му сасвим уплашено протепах: „Службу.“ „А ти оце да служи?“ „Хоћу, вере ми, господине.“ [Језик ми се поврати и ја му потанко испричах све моје подвиге и „страданија“]³⁷ У томе се искупише још неколицина њих, па пошто се нешто некаквим страним језиком споразумеше, пошто се сити исмејаше, тек ће ми рећи опет онај први: „Па ти останес у служба при нама. 20 динар плата. Цистис ципела и панталони, цистис соба, имас јело и соба и идис сос нама на пут!“ Примим се, наравно, драге воље те нове службе и тако вам постанем мосје покућар.

Перић

Аха, дакле, покућар! Лепа парада. (*Преврће листи́ове.*) Покућар ... покућар ... покућар ...

Мика

Али, молим вас, драги господине, још нисам готов. Тек сад долази најинтересантније!

Перић

Та имајте сажаљења спрам мене, господине, па свршавајте час пре, јер ћу иначе скочити кроз прозор од муке или ћу звати полицију у помоћ.

Мика

Све којешта. *Geduld bringt Rosen*³⁸, каже једна лепа швапска пословица. Дакле стрпите се. (*Наси́авља.*) Тек сам доцније дознао

³⁵ Ши́риховано.

³⁶ [Али у оном мом чуду и покору још се више упрепастих.]

³⁷ Ши́риховано.

³⁸ *Прев. њоред у заґради.* [Стрпјење доноси руже]

да су ти моји нови господари некакви инжињери, које је послао Беч да намолују Србију и да због тога морају да путују по целој Србији. Било их је свега шесторица. 2 Талијана и 4 Немца. И тако вам ја постанем на један мах шестогуби покућар. Дивни су вам то људи били. Никад их нећу заборавити. Од њих сам научио немачки. После су ме натерали да учим да читам и пишем, да играм све салонске игре, да свирам у цитру. Једном речи, доцније су ме држали као свог друга, а не послужитеља. Путовали смо по целој Србији, али најзад вратисмо се опет 'амо у Београд и они одоше у Беч кућама својим, а мене оставише опет сама са сузама у очима и са много динара у џепу. Али сад ми је лако било. Знао сам много штошта, па сам могао зарађивати леба на 100³⁹ начина. Прво се одлучих да будем учитељ играња – танцмајстор ...

Перић

(Зачуђено.)

Танцмајстор?! (Прсне у смеј.)

Мика

(Увређено.)

Да. Танцмајстор. А шта има ту тако смешнога?!

Перић

(Смеје се.)

Ид'те, молим вас! Терзијски калфа, покућар Србин (Смеје се.) и танцмајстор!! То ти је: Србин бирташ, Шваба гајдаш! Е, то још нисам чуо! Баш сте ви неки обешењак господине, господине –?

Мика

Мика Костић.

Перић

Господине Мико!

---

³⁹ [сто] ТШ

Мика

А ви сте шмокљан, г. Јово! Да. Ја се реших да будем танцмајстор и то сам и био. Отворих школу играња у гостионици код „Златног Прага“, али ми није баш најбоље ишло, јер сам имао само неколико ђака и 2–3⁴⁰ даме. Учио сам их месец дана, па им после отказах; јер, као што вам рекох, није ми се баш рентирано као што ваља, а после тога није била ни сезона за то. Баталим школу играња, па почнем давати кондиције из немачког језика и из цитре.

Перић

Све лепше за лепшим! Шта ви још нећете бити? (*Преврће лисице.*) Тражи кондиције ... кондиције из немачког и цитре ... кондиције ...

Мика

Молим, молим немојте се узалуд мучити. (*Насијавља.*) Мислио сам да нађем неколико кондиција од којих могу живети а ја да се упишем у велику школу да свршим права и да положим адвокатски испит. Тим бих начином постао слободан човек, имао бих сигуран занат у рукама и свет би ми био отворен.

Перић

Е, баш сте ви скроман човек, господин Мико!

Мика

Је л'те? Али, нажалост, [сви се моји планови расплинуше као мехур сапуњавице у ваздуху!]⁴¹ Кондиција ни од корова! Заман сам објављивао у свима могућим новинама. Заман сам јурио по кућама, нико не хтеде да ме узме за учитеља. А кад већ потроших и оно мало готовине што сам имао⁴², ја се баш озбиљно забринух

⁴⁰ [две-три] ТШ

⁴¹ *Шпирховано. Сачувано у издању ТШ.*

⁴² [А кад већ потроших и оно мало што сам имао готовине] ТШ

за моју будућност. Али баш некако у то време дочекујем да један конзул тражи ћирицу⁴³. Ето ти среће изненада, помислим ја, па јуриш управо код конзула ...

Перић

(Радосно.)

Е, хвала милостивом Богу, кад један пут дођосте на оно на шта већ читав сахат чекам. Па што ми то одмах не рекосте, но мучите и себе и мене узалуд. Дакле, сад сте изишли од конзула и тражите друго место. *(Преврће листове.)* Ћирица... Ћирица ... Стан'те! Имам једно дивно место за вас! Баш као поручено! *(За себе.)* А и Катица ће бити задовољна. Леп је обешањак!

Мика

Али молим вас, драги г. Јово, још нисам свршио.

Перић

(Уздихне.)

Еј, наопако и у зб час! Па свршавајте већ једанпут!

Мика

Наравно да ћу вас дуго мучити кад ми не дате до речи да дођем. *(Насијавља.)* Дакле, одјурим код конзула као бесомучан и он ме драговољно одмах прими за Ћирицу. Нећу да вам досађујем причањем о моме доиста господскоме животу код г. конзула; нећу да вам набрајам моје љубавне авантуре, јер, као што видите, ја сам млад, феш и врло угледан деран, доста је то кад вам кажем да сам код г. конзула био равних 5 година као ћирица. За то време упознам се са свим нашим вишим чиновништвом, и кад једног дана мога г. конзула одазваше одавде, он ме при поласку, као за награду, препоручи топло г. министру и ја на месец дана после

---

⁴³ [камердинера] Такође и у другим репликама.

његовог одласка постанем срећно практикант [полиције].⁴⁴ са платом од 150 талира годишње ...

Перић

(Скочи са столице, изненађено.)

Шта? Шта! Практикант! Ви практикант!! Практик... *(Прсне у смеј.)*

Мика

(Увређено.)

А шта се смејете као ма'нит! Дакако, практикант, и ево већ две године служим часно и поштено у томе звању. Сад чекам први указ па да аванзујем за писара [у коме кварту и онда, богме, нећете ни помислити да се смејете]⁴⁵. Али сад нека је свему крај. Баш сам рад тога и дошао к вама. Дакле чујте ме! Мој цандрљиви стриц сретно је отишао Богу на истину и ја сам постао, по закону, његов наследник. Замислите само. Цигло 500 дуката остали су након њега као моје наслеђе. Маса је код суда расправљена, ја сам добио решење и примио наследство. Ево вам документа *(Ус-ишаје и њружа му харџије које Перић разгледа.)* А сад сам намеран да се оженим и да се једном смирим у мојој рођеној кућици.

Перић

Доиста. Све је у свом реду. Па забога, г. Мико, што ми то одмах не рекосте, но ме мучисте вашим досадним причањем чак од Адама?

Мика

Ето, видите зашто. Прво, ја се поносим мојом историјом, јер сам од ничега постао човек, па је свакоме причам; а друго, хоћу према томе да ми нађете жену, која ће бити прикладна за мене. [Не тражим новаца, јер их имам, а после тога у стању сам да их сам

⁴⁴ *Понишћено њрецишавање.*

⁴⁵ *Шћриховано.*

зарадим, али зато тражим жену вредну, кућаницу, младу, радену, која је навикла на рад]⁴⁶. И, наравно, лепу. Е, сад је на вас ред да говорите. Ја нисам тако познат по кућама као ви, па с тога се и обраћам на вас. Дакле, изволите саветовати ме.

Перић

(Чеше се иза увейи.)

Оно, наравно, није баш тако лака ствар, али опет ... опет ... Дакле ви не тражите новаца?

Мика

Не тражим!

Перић

(За себе.)

Зацело ће Катица за њ га бити као створена, а, богме и он за њу. Неће му ништа фалити, и лепа и млада и радина. Врло добро! Баш ћу то покушати ако ми испадне за руком. Ђирицу ћу госпођи Милићки лако наћи, али Катици ћувегију, врло тешко. Додуше, она је само собарица, али њу госпођа Милићка држи као своје дете, а не као собарицу. Еле, само куражно! *(Гласно.)* Дакле, драги г. Мико, ја сам већ смислио. Даћу вам једно писмо на дотичну госпођицу, па идите сами и видите. Ако вам се допадне, ваша је ствар, ако вам се не допадне, опет је ваша ствар.

Мика

Врло добро! Врло добро! Тако и јесте у реду. Ја нећу да купујем мачку у цаку.

Перић

Изволите сести док ја писмо напишем. *(Пауза!.*⁴⁷ *Пише.)* Тако! А сад адреса: Госпођици Катици код госпође Милићке. Улица *Два сокола* бр. 63. У месту. Ево извол'те. *(Даје му писмо.)*

⁴⁶ *Шириховано.*

⁴⁷ *Умешинујио крај заграда.*

Мика

(Узима њисмо.)

Ја ћу вам већ бити захвалан. А сад збогом и опростите!

(Полази.)

Перић

О молим, молим!! И ја ћу с вама, јер имам посла. *(Узима шћџај и шешир. За себе.)* Хвала Богу кад и то сврших. *(Гласно.)* Извол'те, извол'те г. Мико!

(Мика му се клања и излази досћојансћивено најоље а Перић за њим.)

Завеса пада.

Промена

Појава V

Будоар зђе Милићке. Врло лејо намешиен. Са сїрране озледало и асїал за їоалеїу са свима їоїребема за бреновање и фризирање. Мика два-їирред куца на враїїма, їа кад се нико не одазива, он їрво їровири, їа онда уђе унуїра са їисмом у руци.

Мика

Улица Два сокола бр. 63. Дакле, ту смо. Am ort und stele! (*Окреће се їо соби.*) Овде никог нема, па и у трему и предсобљу никога не сретох. Ух, ала је дивно овде! Па како лепо мирише као да сам у каквој кућници пуној најлепшега цвећа. (*Увлачи ваздух.*) Аха! Аха! Баш мирише! То је најновији парфем који се зове Plut du Paradies!⁴⁸. Вере ми, овај мој г. Јова Перић хоће да осветла образ! Дивота! Баш му хвала! Изгледа ми ова госпођица није тако шворц као што г. Јова говораше. Па, свеједно. Vederemo! А сад мало да се дотерам да не изгледам чупав као патролција. (*Меїне їисмо у цей а извади мали чешић и озледалце їа се сїране чешиљати.*) Тако! Сад је све у свом реду! Само куражно, мој Мико. Нешто ми срце као воденица лупа! Па, наравно, то је од узбуђења! Бога ми није ни лако везати се за цео живот у ружичне ланце! Којешта! Ко је опет то измислио: ружични ланци! Оно, испочетка јесу ружични, али после неког времена тежи него они од 12 ока са 3 алке у које најгоре зликовце окувају! Но, и мени лепе мисли долазе у главу, а овамо ко бајаги дошао човек да гледи цуру! Лепа парада! Зар да се кајем? Јок, бога ми! [Истина, наш уважени песник Љ. Ненадовић вели: „Ако се ожениш, кајаћеш се; ако се не ожениш, кајаћеш се!“ Е па кад ми већ свакако једно кајање предстоји, онда боље да се кајем са женом, него ли без жене, бар ће ме јевтиније коштати. (*Врїи злавом.*) Али, ако

---

⁴⁸ *Изговор, доїисано изнад.* [Пли де парадиз]

наиђеш на как'у Ксантипу!].⁴⁹(Удари се њо усѣима.) Ђути, Мико! Не млати глогиње! Ксантипа! Није него још нешто! (Обрће се њо соби.) Али, шта је то да још никога нема? Ово као да су некакви ритерски скамењени двори! Чекај да се ја мало онако по старински јавнем. (Кашље из све снаге. Враѣа се са сѣране њолако оѡварају.) Аха! Ево већ неког!

(Искашљује се и намеиѣа се. Госѡђа Милићка у шлафроку улази унуѣра.)

---

⁴⁹ Шириховано. Понишиѣено. Брзаковом руком на левој марѣини доиисано: Остаје!

Појава VI

Гђа Милићка и Мика.

Гђа Милићка

Ко је то у соби? А! Један господин! (*Клања се.*)

Мика

Слуга сам понизан. Љубим руку, милостива госпођице. Извините моју слободу. (*Клања се.*)

Милићка

(*За себе.*)

Госпођица! Ја госпођица! (*Огледа се у огледало.*) Шармантан младић! (*Гласно.*) А кога тражите, мој драги?

Мика

(*Клања се.*)

Молим хиљаду пута за опроштај ако што узнемирујем! (*На сџирани.*) Дивна девојка! Држи се, Мико! (*Гласно.*) Ја ... ја ... (*Клања се.*) Овај, мене је упутио 'амо г. Јован Перић, јавни посредник, са једним писмом. (*Вади њисмо и осџале харџије.*) У исто доба, ја сам тако слободан да вам и остала документа презентирам да их благоизволите милостиво прегледати. (*Пружа јој арџије клањајући се.*)

Милићка

А-а, г. Перић! Врло добро! Остав'те се тих 'артија, ја на то ништа не полажем. Документа код мене ништа не важе, јер их може сваки написати. Код мене ваља човек сам да се препоручи. (*Гледи ђа кроз бинокл. За себе.*) Изврстан младић! Веома ми се допада.

Мика

(*Враћа харџије у џеџ. За себе.*)

Права вила. Како она све, све лепо разуме! Па како јој дивно стоји онај бинокл! Да је човек поједе! (*Гласно.*) Ви имате потпуно

право, милостива госпођице. Сопствена препорука највише вреди, а особито у данашње доба кад је свет пун шарлатана и варалица. Просто се не сме никоме веровати, док се човек сам лично не увери. Што се мене тиче, ја ...

Милица

(Прекида ља.)

Но, то ћемо видети. *(За себе.)* Разлози су му врло умесни, види се да је био по отменим кућама. Мени такав баш и треба. Не смем га испустити. *(Мери ља.)*

Мика

(За себе.)

Ах! Ја сам ван себе од усхићења. Изгледа ми као они анђелчићи од шећера на тортама. Моја је срећа осигурана. Не смем је ни пошто разједити да ме отера.

Милица

Дакле, као што вам рекох, ја сама пробам моје људе. *(За себе.)* Чудновато! Што га више гледим, све ми се више допада. *(Гласно.)* А како је ваше име, драги мој?

Мика

(Клања се.)

Мика Костић, практ...

Милица

(Прекида ља.)

Није нужно даље, то ћу већ видети. А где сте пре били?

Мика

По многим и разним кућама, милостива госпођице. О, моја је историја врло интересантна. Родио сам се у Крагујевцу године ...

Милица

(Прекида ља.)

То ништа не утиче на саму ствар. Сасвим је излишна ваша интересантна историја.

Мика

(*За себе.*)

А право и каже. Шта је се тиче гди сам се ја родио. То ће већ доцније чути. (*Гласно.*) Имате право, милостива госпођице. Али ипак добро је знати понеки пут и оно што изгледа да је од мале и незнатне вредности. [О, милостива госпођице, кад човек само помисли на своју прошлост, кад се сети разних промена и незгода које је морао у своме животу да окуша, па кад све то сравни са овако пријатном и дивном садашњошћу, онда му се не може на ино, а да не узвикне: „Ох срећо, ала си дивотна!“ И у томе моменту он се са религиозном побожношћу сећа своје прошлости као неке свете реликвије]⁵⁰. Верујте ми, милостива госпођице, ја у мојој садашњости поштујем моју прошлост!

Милићка

Дивно! Доиста дивно! Ја се слажем са вашим назорима. (*За себе.*) Куријозан човек! Оваквог ћирицу још нисам имала! (*Гласно.*) Дакле, сад ћемо почети. Али пре свега морам вам приметити да ја у опште сваку разуданост и сувишну слободу не трпим. Затим је доцно долажење дома у мојој кући сасвим забрањено. Ја волим⁵¹ мир и поредак, а има времена када се од овог правила и одступити може.

Мика

(*Клања се.*)

Изврсно! Дивно! Тако и треба! (*За себе.*) Та ко би могао поред таког ањелчета и да помисли на скитњу!

Милићка

Тако! А сада изволите почети. Збиља! Јесте ли ви вични у фризирању?

Мика

(*Изненађено и збуњено.*)

У фризирању?! Ја ... у ... фризирању?!!

⁵⁰ *Шириховано.*

⁵¹ вол[ем]

Милићка

Та да, да у фризирању. Шта се ту вазда устежете. Зар вам није г. Јова ништа казао?

Мика

(Брзо.)

Јесте! Јесте, милостива госпођице! Све ми је казао. О, ја сам врло вешт у фризирању.

Милићка

Врло добро! Сигурно сте читали последњи број женског журнала „Базара“?

Мика

Базара? Базара? Аха, јест, јест читао сам, разуме се да сам читао. То су вам врло лепе новине. Ту има свачега, што год вам срце зажели, милостива госпођице.

Милићка

Ви ћете код мене морати редовно да читате *Базар*, *Салон*, *Damen Velt*, *Journal de Semoiselle*⁵², *Journal de Dame* и све друге новине за тоалете, јер ја све те листове држим.

Мика

Наравно да ћу их све читати. (За себе.) Боже мој, какве пасије има моја будућа.

Милићка

А имате ли сигурну руку?

Мика

Ох, што се моје руке тиче, милостива госпођице, на њу се можете сигурно ослонити. Та никад неће задрхтати.

---

⁵² Изговор, дописано изнад. [Демонсел]

Милићка

(*Смеје се. За себе.*)

Куријозан фризер! (*Гласно.*) Лепо! А сад ћемо покушати и на самом послу.

Мика

А шта то, молим покорно, милостива госпођице?

Милићка

Како шта? Па да ме фризирасте. Дајте једну столицу 'амо пред огледало.

Мика

(*За себе.*)

Еј, тужан шта ће сад да буде! (*Доноси столицу и меће њу пред огледало.*) Ево извол'те! (*За себе.*) Но, моја будућа на сасвим особити начин проба своје младожење!

Милићка

(*Седа.*)

Тако! А сад дед'те покушајте и вашу вештину. Напред вам кажем да од ове пробе много зависи. (*Расиљеће косу и њушића низ њлећа.*) А гророс! Сигурно вам је позната ова најновија фризура ала грек⁵³? Сва се коса покупи напред.⁵⁴ Уопште, сад је најмодерније, по најновијем журналу, да су фризуре мале. Што мање то је елегантније и модерније.

Мика

Знам, знам! Позната ми је та како ми не би била позната! Како рекосте, молим?

Милићка

Ала грек?

⁵³ најновија фризура [Bandeau à la Stephanie] *Такође и у дружим репликама.*

⁵⁴ [Сва се коса покупи натраг, па се направи као ролна [жијон], једна мала пунђа. Са обе стране дођу две локнице]

Мика

Аха! Јест! Јест! Ала грек. (*За себе.*) Сад ми сви богови будите на руци!

Милићка

Ето вам ту на тоалет-тишу све што требате. И то да вам кажем, да ћу се ја од сада увек у овом мом салону⁵⁵ фризирати. Та шта радите ваздан?! Упалите ту лампицу са шпиритусом. Мет'ите гвожђа да се усијају []⁵⁶. Узмите те четкице и чешљеве. Тако! А сад на посао. Збиља! Харпудер ја употребљујем само за велике балове, иначе не! Најлепше је овако сасвим природно.

Мика

(*Жалосно уздишући.*)

Да, да! Природа је најлепша. А и на што су вам којекакви препарати и козметици код тако бујне и дивне косе. [То само квари леп, природан изглед, а може да изазове и запаљење живаца]⁵⁷ (*За себе.*) Ах! Какав јој је диван врат као у лабуда! Па ова коса! Не, не, Мико, ти јој мораш у свачему угађати само да је за се придобијеш! Ово не сме други добити. А сад, Боже помози! (*Чешља је и њрави разне фигури.*)

Милићка

(*Трза се.*)

Уф! Па ви ме грозни чупате!

Мика

О, ви се варате, милостива! То је чешаљ крив. Видите само како су дебели зупци. (*За себе.*) Еј, Мико, Мико, шта још неће од тебе бити! (*Чешља је. Гласно.*) Збиља, милостива госпођице, а идете ли ви често на балове?

---

⁵⁵ [будоару]

⁵⁶ *Прецрпано.* [за локне]

⁵⁷ *Ширховано.*

Милићка

Врло често.

Мика

Играте ли радо?

Милићка

(*Несврљиво.*)

Играм! Играм! Пазите, молим вас, да ме не чупате толико!

Мика

(*Раздрађано.*)

Ох, и јесте то највеће уживање кад човек држи на грудима ону коју воли и од које је љубљен. Ту крв узаври, [дисање се убрза, образи запламте, цео свет изчезне испред очију и ви се пустите некој непознатој, пријатној струји у наручија, она вас унесе у вртлог играча, у неки виши, божански свет, ви ништа не знате, ви сте очарани, занесени! А оно шуштање хаљина, а оно заносљиво шапутање! Образ на образ.]⁵⁸ Груди на груди, руку у руку, ви чујете куцање срца, ви се предате незнаома бају и само играте, играте, живите, уживате, сањате најлепше снове и опет играте. (*Почне да њева и да њо соби иџра валцер.*) Ah so ein Walzer tanh' ih gern! (*Иџра.*) Ла-ла-ла-ла-ла-ла-ла!

Милићка

(*Докле он љовори нејресљано хоће да му ѡрекине љовор, најзад скочи са стѡлице.*)

Та шта то значи?! Какав је то манир?! Зар ви хоћете тиме да се препоручите?! Узели сте се окретати ту као да сте суманути. Ја то не трпим. (*Седа.*)

Мика

(*Враћа се ојей на своје месѡ.*)

Молим хиљаду пута за опроштај. Знате, милостива госпођице, ја сам вам страстан играч. Па још кад чујем какав Штраусов валцер,

---

⁵⁸ Шѡриховано.

нпр. An der schönen blauen Donau [или Erinnerung an Josef Straus. или Leichtes blut Walzer, zatim od Supe-a најновији валцер из Бокачија. (*Пева мало Бокачијев валцер, иџра.*) Ла-ла-ла-ла-ла-ла.]⁵⁹ Е ту вам просто полудим, не може ме нико задржати да не заиграм. Збиља! Волете ли ви музику? Јесте ли музикални?!

Милићка

(Љуџиџиџи.)

Та остав'те се ту којекаквих питања и празнога разговора. Боље гледајте да што пре будете готови са фризуром, јер је скоро подне.

Мика

О, не, не милостива госпођице! Ви само тако говорите, ја вам из очију читам да ви умирате за песмом и музиком. И ја сам вам вештак на цитри. Ја сам гладан музике, а особито сентименталне и класичке музике. [О, то вам је неки виши, неки узоритији свет. свет тонова, свет у коме и најтврђе срце мора да омекша, да постане нежније, осетљивије, па да љуби, да воле до лудила!]⁶⁰ Замислите само ону дивну песму: *Die Liebe* из Бокачија. (*Почне да џева.*) Hab ich nur deine Liebe, die trene brauch ich nicht. (*Прави на њу разне џримасе.*)

Милићка

(Љуџиџиџи.)

Јесте ли ви полудели?! Шта је с вама?! Или радите ваш посао или с места одлазите из моје куће. Ја такве људе не требам!

Мика

(*Све више раздраџан.*)

Ох, ја вам не верујем, госпођице! То ваше гараво око, те ваше као сомот трепавице [у којима се огледа некакав незнан, чаробан свет, издају вас да сте ви женска од осећаја, да и ви можете волети]⁶¹ А

⁵⁹ Шџриховано.

⁶⁰ Шџриховано.

⁶¹ Шџриховано.

те ваше рујне уснише у стању су да протепају најлепше речи. [Речи које узбуђују, речи које залуђују, речи које убијају и оживљавају, лепше од најлепше музике]⁶² А те су речи: „Ја те љубим!“ Идете ли у позориште?! [Сигурно идете? Ах, не треба ни да ми признате. Ја вам верујем. Сами се издајете!]⁶³ Јесте ли гледали *Ромеа и Јулију*? Волете ли Ромеа? А Јулију?! Знам, знам шта хоћете да ми кажете! Лакше, лакше да ко не чује! Је л’те? Ох, ви сте створени да волете! Ви сте сва љубав. Да. Да. Љубав! Љубав!! А шта је љубав? То су оне лествице по којима се човек у небо пење! [Дивна је љубав! Па још искрена, трајна љубав. Шта има скупље, шта има драже од так’е љубави! Ништа, зацело ништа!]⁶⁴ Ох, не гледајте ме тако тим вашим окашцем – сагорећете ме!

За то око пуно плама
Што ми згара срце моје
У целоме овом свету
Ја не нађох нигде боје!
Хај! Како ћу? Реци, душо,
Где да нађем таке боје
Где тог миља, те красоте
Као што је око твоје!!? ...

А јесте ли чули, или, сигурно сте чули кад Ромео падне на колена пред Јулијом (*Клекне њед го̀сѝођом Милићком, она се брани, усѝане са сѝолице, али је он дочеѝа за руку.*) Па кад јој се драган чистом божанском љубављу, заклиње да је неизмерно љуби. Кад јој повиче (*Виче са резид̀нацијом.*) „Ох, љубим те, љубим, душо моја, више но цео овај свет, више но себе самога, више но моје блаженство!“ ...

(*Улази љ. Милић, ѝа кад види ову сцену, ѝирг̀не се и засѝане мало код вратиа. Зайѝим ѝојури бесно најред.*)

⁶² Шѝриховано.

⁶³ Шѝриховано.

⁶⁴ Шѝриховано.

Појава VII

Г. Милић и ѓређашњи.

Милићка

(Видив мужа, ѓрѓне се уїлашено назад. Заїим љуїиїио ѓовиче на Мику.)

Устаните горе ви, неотесани и неучтиви безобразниче! Устаните с места! Или ћу дозвати слуге да вас кроз прозор напоље избаце!

Мика

(Још не види ѓ. Милића, осїаје клечећи.)

Ох, не, не. Можете ми претити како хоћете, можеш ме кушати како хоћеш, животе мој, ја нећу пре устати, докле из тих твојих малених усташца не чујем да сам ја тај сретни и пресретни кога си ти изабрала!

Г. Милић

(У највећој јаросїи.)

Госпођо! Шта ће то да значи!! Одмах ми одговорите или ћу иначе покора направити!

Мика

(Скочи љуїиїио ѓоре.)

А шта се то вас тиче?! Ко сте ви?! Шта тражите овде?! Како сте смели без дозволе да уђете у ову собу?! Ко вас је пустио унутра?! Одмах се торњајте напоље или ћу иначе звати полицију да вас напоље избаца!

(Јурне на ѓ. Милића и ѓура ѓа најоље. Милић сїоји као заїањен а сав се ѓиресе од јаросїи. Најзад и сам зѓраби Мику.)

Милићка

(Приїрчи Мики и ѓура ѓа.)

Одмах да сте га пустили ви ... ви ... ви .... *(Бризне у ѓлач.)*

Мика

(Бла̀зо.)

Ох, не плачите, милостива. Не бојте се ништа за мене! Ја ћу већ лако свршити са овим безобразником. (Гура ља.) Напоље!

Г. Милић

(Ошима се љуишио.)

Пустите ме или ћу вас смождити! (Гђи Милићки.) Та говорите, госпођо, шта је све ово? Говорите брзо, ја ћу полудети! ... Ви ћутите! Добро, дакле, то ћу ја говорити! Дакле, то је оно ваше гледање кроз бинокл? То је оно ваше забављање по читаве сате са којекаквим фићфирићима? То је оно ваше кокетовање на ба-ловима? Ах, сад све разумем! Зар сам то од вас заслужио?! А сад вам заповедам да ми објасните, шта све ово значи!? (Седа у нај-већем болу на једну столицу.)

Мика

(Љуишио.)

Зар ви још тражите објашњења! [И ви се усуђујете! О-хо! Мој господине! Не иде то тако! Овде је говор о пречем праву.]⁶⁵ Ви знате пословицу: Ко пре девојци, оног и девојка! Према томе, ви видите да сте доцкан дошли. Зато извол'те. (Показује му руком врати.) Немојте се стидети ни најмање. (За себе.) Баш је магарац тај г. Јова, посредник! Морао је сад да пош'ље овог другог младожењу кад сам ја готово свршио ствар! Ама, чекај, разговараћемо се док се састанемо. Очитаћу му вакелу, да ће се све пушити. [Сигурно је и овом другом дао писмо као и мени!].⁶⁶ (Окрене се ојей Милићу.) И ви сте још ту? Добро, онда нека милостива реши ствар. А да бих вас, господине, уверио о моме праву, ево изволите прочитати ово писмо и ове хартије (Вади хартије.), па онда одмах пут под ноге. Са мном нема шале. Овде за нас обоје

⁶⁵ Ширховано.

⁶⁶ Ширховано, ја йонишиено Брзаковом руком: „Остаје”.

нема места. Дакле, један, два, три! (*И зђа и з. Милић осџају у истџим ѓоложајима.*) А што бар ви, милостива госпођице, не покажете овом неучтивом човеку врата?

Милићка

(*Своме мужу.*)

Драги Љубомире! Спаси ме, молим те од овог неутесаног и досадног човека! Зар те није жао да ме толико мучиш?

Мика

(*Изненађен.*)

Драги Љубомире! Па још тако љубазно „ти“! (*Врџи злавом, исмевајући.*) Хм-хм! Нису чиста посла! Лепа парада! Хвала лепо! И то ми је врло красна госпођица која страном човеку каже „ти“! Хм-м! Ко би се томе надао! Гле молим те! (*За себе.*) Али ми се ипак допада. Сасвим ме је занела. Лепа је обешеница!

г. Милић

(*Усџаје и ѓрилази зђи Милићки.*)

Шта хоћете ви, госпођо?! Овамо дозвољавате да овај безобразник пред вама клечи и да вам љубав изјављује, а овамо сада зовете мене у помоћ да вам га с врата скинем! Ја вас не разумем. Изјасните се боље! Та то је да човек просто полуди од чуда и покора! Или може бити ви би хтели да ме и овом приликом обманете!? О, то вам неће почи за руком, зацело не.

Мика

(*Љуџиџио сџаје између Милића и зђе Милићке.*)

Пошли за руком или не, то је свеједно, само „себи руке девере“. [Овде није место за вас. Ја вам још једном понављам, да сам ја пречи од вас, јер сам пре дошао. Не терајте ме да пређем у крајност.]⁶⁷ Госпођица је сасвим на мојој страни и ја сам се њоме у главноме споразумео.

---

⁶⁷ *Шџриховано.*

Г. Милић

(Зачуђено.)

Госпођица? Споразумео! На његовој страни! Баш ни речнице не разумем. Та реците и ви коју, милостива *(Заједајући.)* госпођице!

Мика

(Брзо.)

Госпођица нема ништа да говори. Ја сам ту да је заступим. Ја имам највећег права на то. А за доказ тога и опет вам нудим ово писмо да га прочитате *(Пружа му писмо.)* или. Не. Не дам га вама, но нека га госпођица прочита, јер се ње највише и тиче. *(Пружа љђи Милићки писмо.)* Ох, прочитајте га. Прочитајте га, па ћете све видети и знати! *(Даје јој писмо. За све њо време љ. Милић иде као бесомучан њо соби.)*

Милићка

(Љућииио.)

Та дајте 'амо то проклето писмо, па онда нека вас ђаво у неврат однесе. *(Прочићиа адресу на писму и ирсне у смеј.)* Аој, угушићу се од смеја! Ха-ха-ха-ха!

(Г. Милић сћане као заћанен. Мика зинуо од чуда.)

Мика и г. Милић

(Обоје.)

Шта ће сад опет то да значи!?

Милићка

(Кроз смеј.)

Е, ово је доиста права комедија! *(Свом мужу.)* Видиш, драги мужићу, овога је господина шмокљана послао 'амо г. Перић!

Г. Милић

(У највећем чуђењу.)

Г. Перић! Па што ми то одмах ниси казала, драга женице!

Мика

(Уйраишићено.)

Драги, мужићу! Драга женице! Дивота!!

Милићка

Да, господине, ово је мој муж.

Г. Милић

Ово је моја жена.

Мика

(Са резигнацијом.)

А ја сам прави сом!

Г. Милић

Па как'о је то писмо које је целу комедију направило?

Милићка

Ево какво је! *(Чита адресу.)* „Госпођици Катици код госпође Милићке. Улица Два сокола бр. 63. у месту...“

(Прсну обоје у смеј. Г. Милић звони.)

Мика

(Гђи Милићки.)

Па зар ви нисте госпођица Катица?

 Појава последња

Катица и пређашњи.

Милићка

Нажалост, нисам. Ево госпођице Катице.

Катица

Шта заповедате, милостива госпођо?

Милићка

Ништа, ништа. Ево имаш једно писмо од г. Перића. Донео је овај господин. *(Даје јој писмо.)*

Катица

(За себе.)

Ах, Боже! Зар тако брзо? Врло леп младић! *(Узима писмо. Гласно.)* Смем ли прочитати, милостива госпођо?

Милићка

Па, наравно. И ми смо ради да чујемо шта има у том фаталном писму.

Катица

(За себе.)

Ах, сва дрхтим! *(Ошвара писмо и чииа.)* „Драга госпођице! Према нашем споразуму ево вам шаљем г. Мику, красног младића са приличном готовином. Надам се да ће вам се допасти. Јавите ми свршетак. Ваш Ј. Перић“. *(Г. и зђа Милићка њрсну у смеј.)*

Мика

А молим, шта је ова госпођица Катица? Је ли вам она што род?

Милићка

Није. То је моја собарица.

Мика

(Трџне се увређен.)
Собарица!

Милићка

Да, као што видите, моја собарица, и добила је вољу да се уда. Договорила се са г. Перићем, а не налази за нужно да то и својој госпођи напомене.

Мика

(Увређено.)
Собарица! Ха-ха! И ја сам требао њу да узмем за жену! Ја, пуноплатежни практикант да узмем *(Презриво.)* једну собарицу! Прво ми не дозвољава мој положај, а друго нећу ни с тога у овај мах да се женим, што готово све шаљиве игре на позорници свршавају са женидбом. А сада клањам се.

(Клања се њ. и зђи Милићки. Кад њрође њоред Катџице њрезриво јој се њоклони. Милић и Милићка једно друђоме њружају, смешећи се, руке.)

Катица

(Презриво.)
Да се удам за једног практиканта?! Практиканта! Ха-ха! Практикант!!

С в р ш е т а к .

КРИТИЧКЕ НАПОМЕНЕ

ПОСЕБНЕ НАПОМЕНЕ

Основни извор за утврђивање критичког текста комедије *Мика њраќићиканѝ* је препис, односно ауторизовани апограф. Да је сачувана едиција *Библиоџеке за ѓрош* Трговачке штампарије за основни извор узето би то издање, будући да је недвосмислено аутризовано, што се види на првој страници. Тиме би се предност дала књижевном, а не театарском извору, јер, што изгледа треба изнова понављати, драма је књижевно дело и може за потребе инсценације трпети само одређене измене које су у опсегу варијанте. С обзиром на то да је сачувана само прва и четврта свеска Трговачке штампарије, нису укључене у основни текст јер би на тај начин дошло до контаминираних верзије (мешање штампане верзије и апографа), коју аутор није усвојио, али су одломци штампане верзије узети у обзир приликом решавања недоумица око интервенција. Комедија је штампана годину дана након премијере (1884) и ту су задржана одређена стилска решења. Те су разлике такође истакнуте у коментару.

Апограф комедије *Мика њраќићиканѝ* има 58 страна и писан је црним мастилом, а ауторске интервенције графитном оловком на обичном папиру димензија 32 x 24 cm.

За већину скраћивања, прецртавања, не може се поуздано тврдити да су ауторска, али јесу пасивно ауторизована извођењем. Зато су прецртани делови текста задржани у основном тексту, стављени у угласту заграду, а у фусноти дат је коментар *шћриховано*, односећи се на редитељску адаптацију. Прецртавања која су резултат Брзаковог рада на тексту пописана су у фусноти и означена приређивачким коментаром *прецртано*, па су изостављена из основног текста. Има примера да је Брзак прецртао реченицу, реч, а задржао је/вратио је у штампаној верзији Трговачке штампарије. У тим случајевима у приређивачком коментару налази се сигла ТШ. На основу незнатнијих измена јасно је да је Брзак контролисао препис. Такође и да је имао увид у штриховање. На једном месту 5. појаве поред прецртаног дела (*Истинина, наш уважени ђесник Љ. Ненадовић...*) написао је „Остаје!“. Исто тако Брзаковом руком стављени су у заграде преводи и начини читања фраза на француском и немачком језику.

Поређењем преписа/апографа и одломака штампаног издања Трговачке штампарије уочене су разлике у интерпункцији, затим и у писању великог почетног слова, које се тичу грешака у куцању кад је реч о штампаној верзији. Штампарске грешке укључују и мала почетна слова након тачке. Штампана верзија доноси скраћене облике личних имена, нпр. *Катѿ*. (*Катица*) *Пер*. (*Перић*), а за нумерацију сцена, појава, не користе се, за разлику од преписа, цифре. Основни бројеви обележени су као редни (9.). У репликама уместо речи користи цифре, чак и на почетку реченице, што је такође остављено. У рукопису после имена лика, а испред реплике коришћена је тачка. Имена ликова

су код сваке реплике редовно подвучена и писана на средини, а реплика испод. Текст дидаскалија је такође подвучен и стављен у заграду. Преламање речи на крају реда обележено је у рукопису зарезом. Брзак је у издању ТШ задржао жанровско одређење комедије, затим и уже одређење практиканске службе у попису лица (Мика, практикант полиције), а у апографу уместо комедија, стоји *шала*, док у попису лица нема ужег одређења практикантске службе. Из тих разлога обазриво су разматрана прецртавања (да ли је иста оловка, потез линије) како би се утврдило да ли интервенција потиче од аутора (*прецртано*) или редицеља (*шириховано*). Стога је остављена реч *полицije* у основном тексту, која је подвучена након што је равном линијом по средини прецртана. На последњој страници наведени су датуми премијере (29. *марти* 1883) и друге репризе (8. *јуни* 1896). У апографу су недоследно обележене појаве. У првом делу, до промене, пише римске цифре с тачком, а после промене користи арапске цифре, што је овде сравњено према римским, у складу с континуитетом.

Правопис је осавременен само у оним случајевима који не задиру у стилску раван дела. Сходно правописној традицији 19. века и Брзак је доследно употребљавао запету испред везника *да* у зависним реченицама. Модалне речи, *ејшо*, *дакле*, *можда*, нису одвајане запетом. Прилошки сповеји написани су одвојено *при* *јом*, а скраћеница на пример – *на. њр*, што је такође исправљено. Измене се тичу интерпункције, која није у складу са савременом нормом. Реч је најпре о обележавању вокатива и зависних реченица запетама и испуштених гласова апострофима, као и у писању великог почетног слова. Показне придевске за-

менице пише у облику *оваким, ѿаке*, без апострофа, што је такође исправљено. Неретко је изостављен глас *х* (*ладноћа*), као и средишњи глас (*ѿошљеѿе*) и завршни глас (*ман ѿе се*), што је у тексту реплика обележено апострофом. Прилог овамо редовно је писан *амо*, што је овде обележено апострофом. Именицу Бог претежно пише малим почетним словом, а именицу *ћир* (кир – господин) великим почетним словом, док занимања у појединим случајевима пише великим почетним словом (*Таницајсѿор*), што је исправљено. Црту користи као апозицијски уметак. Паузу у говору ликова обележава тачкама (од 4 до 7), што је овде замењено трима тачкама. Појачавање експресије говора обележава двама узвичницима, што је остављено као семантичко интонациона одлика. У појединим облицима користи акценатске знаке (*мало*).

Факсимил прве странице Библиотеке за грош

ИЗВОРИ

Рукописи драма *Три свейла дана*, *Мика йрактйиканйй*, *Мило за драго* и *Олуја* чувају се у Архиву Народног позоришта, а драма *Жрййва* налази се у Рукописном одељењу Матице српске. Као извор за комедију *Мика йрактйиканйй*, послужило је делом и издање *Библиошке за грош* Трговачке штампарије, где је периодично излазила ова комедија. Сачуване су само прва и четврта свеска (почетак прве појаве и део четврте појаве). Све драме изузев *Жрййве* изведене су у Народном позоришту у Београду.

Репертоари Народног позоришта Саве Цветковића, Живојина Петровића и Петра Волка разилазе се у појединим датумима извођења и у попису редитеља Брзакових драма. Предност је дата *Рейерййоару* Саве Цветковића, јер се потврдио као најпоузданији.

а) *Шййамййани:*

Мика йрактйиканйй, Библиотека за грош, Трговачка штампарија, свеска 1, свеска 4, Београд, 1884.

б) *Рукописни:*

Мика йрактйиканйй, Архив Народног позоришта, Београд, инв. бр. 605

в) *Подаци о извођењима:*

Мика йрактйиканйй, комедија у једном чину.

Редитељи: Тоша Јовановић, М. Гавриловић (1896).

Премијера: 29. 3. 1883. Репризе: 4. 3. 1883. и 8. 6. 1896.

ПОПИС ИЛУСТРАЦИЈА

Фотографија Драгомира Брзака.

Факсимил странице рукописа *Мика њрактићиканѝ*.

Плакат представе *Мика њрактићиканѝ*.

Факсимил прве странице *Библиоѝеке за ѓрош*.

Факсимил прве странице писма Милораду Поповићу Шапчанину.

Факсимил прве странице писма Милораду Поповићу Шапчанину

РЕЧНИК

(Мање познате речи, наслови дела,
страни облици речи, фразеологизми)

ајлук (тур.) – ашлук – плата, зарада, награда

Арен, Шарл (1818–1890) – проф. француске књижевности. Аутор
уџбеника: *Француска граматика: за србске гимназије*, 1894.
Београд.

бенеџаџи – нагваждати, говорити глупости, лупетати

бинокл – пвикер, наочари

„*Боџ чува Србију*“ – натпис на динарским новчаницама

бреновање – савијање, увијање косе

будоар (фр.) – мали елегантно намештен салон за облачење дама

вакела – грдња, лекција, строг укор

дромбуља (турц.) – примитиван, стари инструмент; онај који брунда

дроџа – жица, лутке на дроту/жици

ђувеџија – младожења, вереник

жебрак (рус.) – просјак

калфа (тур.) – помоћник мајстора

камер-дихер (нем.) – покућар

камердинер (нем. *kammerdiener*) – собар у отменим кућама

кондиција (л. *conditio*) – држање приватних часова

Ксанџија – име зле и горопадне Сократове жене; фиг. Оштро-
конђа

куражно – храбро

куриџан (л. *curiosus*) – радознао, љубопитљив; редак, необичан

намоловаџи – насликати, обојити

оклејанице – оклепан – веома стар

јасија – страст

јолијелеј – лустер с много свећа

јресирано (л. *pressare*) – притискивати, стезати; бити пресиран,
имати хитна посла

јробийачан – уносан, повољан, користан

ријтер (нем.) – витез, племић

сервус (лат.) – роб, слуга, и као поздрав

јаницајсјор (н. *Tanzmeister*) – учитељ играња, плеса

јерзија (тур.) – кројач

ћир – кир (тур.) – господин

ћирица – лични слуга, лакеј

ужија – конач

цијира – стари жичани инструмент

феш (енг.) – леп, елегантан, гиздав

Чивујин – Јеврејин

шлафрок (нем.) – хаљина у облику огртача

шијумадла – собарица

Ah so ein Walzer tanh' ih gern – Ах, такав валцер радо играм валцер

Am ort und štele – На више места

An der schönen blauen Donau – На лепом плавом дунаву, Штраусов
валцер

A propos – поводом

Bandeau à la Stephanie – Стефанијина трака, врпца

Die Liebe – Љубав (из Бокача)

Ein haus zu vermiten – кућа за изнајмљивање

Erinerung an Josef Straus – Сећање на Јозефа Штрауса

Geduld bringt Rosen – стрпљен – спасен

Hab ich nur deine Liebe, die trene brauch ich nicht – само да имам твоју
љубав, не треба ми поверење никакво

Ist gefellig – изволите, слажем се

Mixtum compositum – мешовито једињење

Oh pardon, mon cher – Опрости, драги мој, Извини душо моја.

Parlez-vous français – Говорите ли француски?

per pedes apostolorum – ноге апостола

Plut à Paradis – парфем

Salut, monsieur! Au plaisir de vous voir – Здраво, господине, драго ми је што вас видим.

Vederemo – видећемо

Vous permettez n'est pas – Дозвољавате, зар не?

CIP – Каталогизација у публикацији

Народна библиотека Србије

821.163.41–2

БРЗАК, Драгомир, 1851–1904

Мика практикант : шала у једном чину / по туђој теми написао Драгомир Брзак ; приредио Александар Пејчић. – Београд : Музеј позоришне уметности Србије, 2014 (Београд : Службени гласник). – 64 стр. : илустр. ; 15 цм. – (Библиотека Драмска баштина ; коло 14, књ. 2)

Ауторова слика. – Тираж 300. – О издању Брзакових драма: стр. 8. – Уводне напомене: стр. 9–11. – Критичке напомене: стр. 56–59. – Речник : (мање познате речи, наслови дела, страни облици речи, фразеологизми): стр. 62–64. – Извори: стр. 60.

ISBN 978–86–80629–72–8

1. Пејчић, Александар [приређивач, сакупљач], 1976–

COBISS.SR-ID 209090828